

MAKAM KOLTUKLARINDAN AYRILMANIN ZAMANI

(Meslek Anıları ve Güncel Yorumları)

Muzaffer DİLEK

Emekli Danıştay Üyesi ve
Vali

Kamusal alanda, sivil toplum kuruluşlarında veya özel iş yerlerinde görev yapanlar belli sürelerin sonunda veya çalışma şartlarının gereği olarak buldukları konum ve yerden ayrılmakta zaman zaman zorlansalar da bu süreç kaçınılmazdır. Bu durum, havalanan bir uçağın makul bir yolculuk süresinden sonra yere inmesi kadar normal bir seyrizler. Görevden ayrılma çoğu zaman sancılı da olabilir. Bu gelişme, özellikle mesleki hiyerarşinin tepe noktasına yükselmiş üst düzey kamu görevlileri bakımından daha dikkat çekicidir. Yani bu görevler,

her zaman azami çalışma sınırı olan ve yaş haddi olarak da adlandırılan 65 yaş sınırlarına kadar devam etmeyebilir. İdare, kamu görevlisini, bu sınıra gelmeden de “taktir yetkisini” kullanarak görevinden alabilir ve bu tasarrufu yaparken birden fazla objektif ve subjektif şartlara göre hareket ettiği görülür. Çoğunlukla politik tercihlerle gelinen üst düzey pozisyonda çalışan kamu görevlileri, idarenin beklentilerinin karşılanmaması veya kurumun personel politikasının bir gereği olarak görevinden alınmaktadır. Görevden alınan kamu görevlisi, atandığı yeni pozis-

yonu kabul edebileceği gibi, görevinde kalmak için kendince geçerli nedenleri ve kanıtları ileri sürerek idari yargı yolunu da tercih edebilir. Üçüncü gruba ise atandığı yeni görevde çalışmak istemeyen ve görevden alınma işlemini dava konusu da yapmayıp, yeterli süre üst düzey görevde kaldığını düşünerek emekliliğini isteyenler oluşturmaktadır.

Bu yazı kapsamında eleştirilen husus, idarenin haksız ve yeterli gerekçeye dayanmayan görevden alma işlemlerine karşı yargısal yola başvurma girişimi değil, çok uzun süre üst düzey görevlerde bulunup da yaş haddine çok yaklaşmış, hatta sonuna gelmiş olanların bu yolu kullanmasıdır. Yani, her üst düzey görevli 65 yaşına kadar görevde kalmakta ısrar ederse “dikey yükselmenin nasıl sağlanacağı” sorusuyla ilgili bir durumdur.

Benim de mülki idare mensubu olarak görev yaptığım yıllarda, idari tasarruf sonucu görevden alma kararlarına karşı, kararın muhatapları tarafından, sık sık yargısal yola başvurulur ve açılan davalar çoğunlukla idarenin aleyhine sonuçlanırdı. Yargı mercilerinin eleştirilmesine de yol açan bu sonuçların ortaya çıkarmasında idarenin karar alma sürecinde yeterince hazırlık yapmaması, acele hareket edip görevden almayı gerektiren kanıtları ortaya koyamaması çok belirleyici olmuştur. Her ne kadar bu konuda yargı mercileri suçlansa da idarenin hazırlıksız ve acele verdiği kararlar iptal kararlarının asıl gerekçesini oluşturmaktaydı. Pratikte idare, dava konusu işlemlerle ilgili olarak Danıştay’dan alınan iptal kararlarına bazen tam uymuş, bazen de bu kararı şekil olarak yerine getirip bir süre sonra yeni bir kararla yaptığı ilk işleminde ısrar edebilmiştir. Dava süreci nedeniyle taraflar arasında gerilimli ilişkiler sürerken, yönetim, “yargı kararını uygulama” ve “yeni bir atama yapma” gibi farklı

kararlar alabilmekteydi. En çok tartışılan durum ise yargı kararlarının uygulanmasından kısa süre sonra yeni bir tasarrufla, uygulanan bu yargı kararının etkisizleştirilmesi idi. Böylece aynı kişiye aynı konuda yeniden dava açma fırsatı yaratılmış oluyordu. Dolayısıyla iyi işlemeyen bürokratik uygulama ve yargısal süreçten, kamu hizmeti ve ilgili tarafların zarar görmesi kaçınılmaz bir durumdu. Özellikle ilk işlem nedeniyle dava süreci devam ederken, boşalan kadroya yeni bir atama yapılması işleri daha karmaşık bir hale getirmekteydi. Dolayısıyla idarenin görevden alma kararının, idari yargı mercilerince iptal edilmesi veya yürütülmesinin durdurulması kararıyla ortadan kaldırılması halinde mağduriyetler yaşanması kaçınılmaz bir durumdu. Danıştay tarafından verilen iptal kararının uygulanması nedeniyle 2007 yılında Muğla Valisi Temel Koçaklar’ın, 2008 yılında ise Karabük Valisi Can Direkçi’nin bu tarz uygulamalarla Merkez Valiliğine atanmaları tipik örneklerdir. Temel Koçaklar Danıştay üyesi seçilerek görevine yargı mensubu olarak devam etmiş, ancak Can Direkçi, görevden ayrılmamakta direnenlere göre çok genç yaşta emekli olmuştur.

Bir zamanlar idare ile üst düzey bürokratlar arasında süren davalarla ilgili haberler, ulusal ve yerel medyada hayli yer işgal etmiştir. Basına yansıyan tipik bir haberin alıntısına bu yazının ilgili bölümünde örnek olay olarak yer verilmiştir

Bu yazının konusunu teşkil eden ve benim de doğrudan veya dolaylı tanıklık ettiğim ve mesleki anı niteliği taşıyan olaylar, 2012 yılından önceki uygulamalarla ilgilidir. 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan Referandum ile kabul edilen ve 9 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla uygulanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde, hukuk üst düzey kamu görevlilerinin idareyle görevden alma nedeniyle uyuşmazlık çıkarmaları söz konu-

su değildir. T.C Anayasası’nın 104. maddesi, üst düzey kamu görevlilerinin atanması ve görevinden alınması konusunda açık ve kesin bir düzenleme getirmiş bulunmaktadır.

Anayasa’da yer alan:

(...) “Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.” hükmü, Cumhurbaşkanlığı Kararı ile atanan memurların “istifa gibi” tek taraflı irade beyanı ile görevden ayrılmasına izin vermemektedir. Bu durum Başkanlık Sistemi’nin genel mantığı ile uyumludur. Yani sadece göreve atama ve görevden alma işlemi vardır ve Anayasaya göre başka seçenek mevcut değildir.

Bu yazı çerçevesinde, 2017 yılında yapılan Anayasa değişikliğinden önceki dönemde kalmış taktir edilen ve eleştiriye açık çeşitli üst düzey yönetici tavır ve davranışlarına, mesleki anı olarak, değinmek istedim. Bir de İncehisar ilçesinde Köylere Hizmet Götürme Birliğince yürütülen “Doğal Taşın Ekmek ve Sanata Dönüştürülmesi Projesinde” çalışan mermer işçisi Ekrem Usta’nın (ders niteliğindeki) görevden ayrılma gerekçesini anlattığı ve aramızda geçen diyaloga yer verdim.

Yaptığım değerlendirmeler, doğrudan ve dolaylı olarak tanıdığı olduğum somut olay ve durumlarla ilgilidir. Tabiatıyla kişisel özelliği göz ardı edilemez. Bu bağlamda beğendiğim ve mesafeli yaklaştığım idareci tutum davranışlarını da kendi görüş açımdan ifade etmeye çalıştım.

İdarenin görevden alma kararından sonra koltuğunda kalmaya ısrar etmemiş veya çalışma şartlarını uygun bulmadığı için görevinden ayrılmış veya üst düzey görevlerde bulunmuş olmanın bilinciyle hareket ederek atandığı yeni görevi

kabul etmiş yöneticilere sempatiim olduğunu açıkça belirtmem gerekir. Buna karşılık, çok uzun süre üst düzey görevlerde bulunduktan sonra yaş haddine birkaç yıl kalmış olduğu halde idare ile mahkemelik olan ve yargı kararıyla yaş haddine kadar görevde kalmaya çalışanların izlediği yolu ve gösterdiği tavrı ise yerinde görmedim.

Bu konudaki mesleki anılarım arasında yer almış olan taktir ettiğim idareci davranışlarında ilki, aktif valilik görevi yaparken görevinden emeklilik yoluyla ayrılan Şanlıurfa Valisi Merhum Ziya Çoker'le ilgilidir.

Vali Ziya Çoker, 1947 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nu bitirdi. Aydın ve Çorum vilayetleri maiyet memurluğu, Kulp, Viranşehir, Derik, Maden kaymakamlıkları, Etibank Ergani Bakır İşletmeleri Müessese İdari İşler Müdür muavinliği, Etibank Ergani Bakır İşletmeleri kontrol servisi şefliği, mülkiye müfettişliği, Araştırma Planlama Koordinasyon Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Müsteşar yardımcılığı, Çorum vali vekilliği, Trabzon, Bursa, Şanlıurfa valilikleri ile İçişleri Bakanlığı Müsteşarlığı görevlerinde bulunmuştur. Şanlıurfa valiliği sırasında aynı zamanda belediye başkanlığı görevini yürütmüştür. 16 Mayıs 1981 tarihinde emekli olmuştur.

Ziya Çoker'in emekli olduğu 1981 yılında Suruç kaymakamı olarak görev yapmaktaydım. Mesleki deneyimim çok olmasa da ilk kez bir valinin aktif bir konumdayken görevinden emekli olarak ayrıldığına tanık olmuş ve etkilenmişim. Bu sırada Vali Bey, 58 yaşındaydı ve yaş sınırına hayli zaman vardı. Aradan 40 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen, yaş haddini dolduranlar hariç fiilen görevdeyken ve henüz yaş haddine yıllar varken emekli olarak meslekten ayrılanların sayısı oldukça azdır. Doğal olarak merkez valiliği görevin-

de iken ve önünde yıllar varken görevinden ayrılan meslektaşları ayrı tutuyorum.

Aradan 20 yıla yakın bir süre geçtikten sonra, onun emekliye ayrıldığı Şanlıurfa'ya vali olarak atandım. Kaymakamlık yaptığım Suruç ilçesine yapılan 32 derslikli ilköğretim okuluna Vali Ziya Çoker isminin verilmesini önerdim. Bu önerim İl Daimî Encümenince kabul edildi. Okulun yapım ve tefrişi tamamlandıktan sonra Merhum Ziya Çoker'i açılışına davet ettim. Davetimi kabul ederek eşi, oğlu ve kızıyla Şanlıurfa'da konuğumuz oldular. Birkaç gün çevreyi gezdiler ve akşam yemeklerinde fırsat buldukça birlikte olduk. Bu sırada bir vesile ile "Şanlıurfa'da görev yaparken ve yaş sınırına daha yıllar varken neden emekliye ayrıldığını" sordum. Bu sorum üzerine: Bakanlık müsteşarlığından sonra atandığı merkez valiliği görevinde bulunduğu sırasında, 12 Eylül Askeri Darbesinin yapıldığını, bu dönemi takip eden ekim ayı içinde emekli olmaya karar verdiğini, dolayısıyla bazı hazırlıklar da yaptığını; emeklilik öncesinde tatile gitmek üzere yola çıkacağı sırada İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner tarafından Bakanlığa çağırıldığını; Bakan Bey'in, kendisine, "GAP Projesinin merkezinde bulunan Urfa'da planlama konusundaki deneyiminden yararlanmak amacıyla bu vilayete vali olarak atanmasının düşünüldüğünü, kabul etmesi halinde Bakanlar Kuruluna önereceğini" söylendiğini; yapılan teklife o anda olumlu yanıt vermediğini, kısa bir süre düşünmek için izin istediğini, yaptığı değerlendirme sonunda, geçmiş yıllarda Trabzon ve Bursa gibi illerde valilik ve İçişleri Bakanlığında yaptığı müsteşarlık görevlerini dikkate aldığı anda, Urfa Valiliği görevini kabul etmemesinin görev seçmek veya beğenmemek gibi algılanacağını düşünerek etik sebeplerle olumlu yanıt verdiğini" anlattı.

"Kasım ayı içinde Urfa'ya gelerek göreve başladığını ve bir süre sonra şehrin bilinen sorunlarıyla uğraşırken, 12 Eylül sonrasında yetkileri genişletilen Sıkıyönetim Komutanlığı uygulamalarının ayrı bir sorun kaynağı olarak ortaya çıktığını; askeri makamların, valilik emrindeki sivil kamu görevlilerinin işlerine açık veya örtülü şekilde karışmalarından dolayı kamu hizmetlerden arzu edilen verimin alınmadığını; özellikle yerli müdürlerin ve memurların yasadışı örgüt üyesi veya yandaşı olarak yaftalanarak ihbar edilmesi üzerine Sıkıyönetim makamlarınca yapılan incelemelerde yeterince titizlik gösterilmediğini, güvencesiz kalan bürokrasinin pasifize edildiğini dolayısıyla iki başlı yönetim anlayışı ile Urfa'da faydalı olamayacağı kanaatine vardığını ve yakın gelecekte de bir düzelmeye belirtisi görmediği için 7 ay sonra görevden emeklilik yoluyla ayrıldığını" sözlerine eklemişti.

Mesleki bakımdan son derece birikimli, deneyimli bir yönetici olmasının yanında demokrat ve hoşgörülü bir kişiliğiyle de bilinen Vali Ziya Çoker'in bu koşullara ayak uydurması mümkün olamazdı ve olmadı. Urfa'daki askeri makamların 12 Eylül'den sonraki tavrını, o günlere çok uyan, "Elinde çekiç olan her şeyi çivi gibi görür" İngiliz özdeyişiyle açıklamak mümkündür.

Vali Bey'in Urfa'dan ayrılışı münasebetiyle verilen veda yemeğine, o gün tesadüfen Mardin tarafına seyahat etmekte olan eski İçişleri Bakanı ve Mülkiye'den sınıf arkadaşı Mukadder Öztekin'de katılmıştı. Hoş bir ayrılış töreni oldu. Aktif valilik görevindeyken emekli olup koltuğunu bırakan başka bir vali var mıdır, bilmiyorum. Benim tanık olduğum tek örnek budur. Sonuç olarak Ziya Çoker, halde ve gelecekte uzlaşamayacağı bir yönetimle çalışmayı sürdürmekte yarar görmemiş ve ilkelerine uymayan fiili durumu

kabullenmek yerine, koltuğunu bırakmasını bilmiş bir idareciydi. Aksine davranış görev yapıyor gibi görünüp, o sırada dayatılan yönetim tarzına katlanmak olurdu. Bir süre sonra bu olumsuzluklar azalsa da o kararını zamanında vermiş ve bana göre saygın bir tavır sergilemişti.

Ben de 2012 yılında Danıştay Üyesi olarak görev yaptığım 1. Daire'den alınarak yeni oluşturulan 14. Daire'de görevlendirilince, dayatılan yeni görevlendirmeyi kabul etmeyerek emeklilik kararı verdim. Bu kararında Vali Ziya Çoker'in hareket tarzı ve hocamız Prof. Dr. Muammer Aksoy'un öğrencilik dönemimizdeki tavsiyesi etkili olmuştur. Hocamız, emeklilik ve istifa müesseslerinin onurlu bir çıkış yolu olduğunu anlatmıştı.

Taktir ettiğim ikinci bir idareci tavrı ise Vali Sebati Buyuran'la ilgilidir. Sebati Buyuran 30.12.2005-19.12.2008 yılları arasında Aksaray valiliği yapmış ve bundan önce de İçişleri Bakanlığında müsteşar yardımcılığı görevinde bulunmuştu. Mezuniyeti Mülkiye'de benden bir yıl önce olsa da aynı yaştaydık. Kısa dönem askerlik ve uzun dönem(!) mülkiye müfettişliği görevini de birlikte yapmıştık.

Doğup büyüdüğüm ve aile bireylerinin yaşadığı Aksaray valiliği görevinden merkez valiliği görevine atandıktan sonra kendisini aradım ve biraz zor olsa da yeni görevinin kendisi için hayırlı olmasını diledim. Bu arada, "Danıştay'da dava açmayı düşünüp düşünmediğini de" sordum. Hiç tereddüt etmeden "idari yargıya başvurmayı düşünmediğini" söyledi. O Aksaray valisi olarak beğenilen ve taktir edilen bir idareciydi. İcraatıyla, kişiliğiyle ve mütevazı tavırlarıyla sevilip sayılan dolayısıyla devlet adamı kimliğiyle kabul görmüş ve olumlu anlamda iz bırakmış (olumlu olmayanlarda olabiliyor) bir idareciydi. Bu nitelikleriyle o günkü

koşullarda Danıştay'da dava açsaydı eminim ki kazanabilirdi. Bu yolu denemeyi hiç düşünmedi. Hem de bu sırada birinci dereceden bir yakın akrabası Danıştay'da Üyesi olarak görev yapmaktayken. Oysa önünde görev yapması için aylar değil 6 yıl gibi uzun bir süre vardı.

Danıştay'dan muhtemelen 3. defa alınan bir kararla görevine tekrar dönen bir meslektaşımızın basında yer alan şu demeci o yıllardaki fiili realiteyi göstermesi bakımından ilginçtir. Yapılan açıklama, "Haksızlığa uğradığına inanan herkes hakkını aramalıdır. Ben, haksızlığa uğradığım için açtığım davaları kazandım. Dava açmasaydım kendime olan saygımı kaybederdim. 46 yıllık memuriyetim ve 22 yıllık valilik görevim var. Danıştay'ın esastan bozma kararı yazıldıktan sonra yeniden görevime başlayacağım" şeklindeydi. Ne denebilir (?)

Uzun süre üst düzey yönetici pozisyonunda görev yaptıktan sonra yaş sınırına 3 yıl kala görevinden alındığı için idari yargıya giden ve görevden ayrılmamakta direnen bir başka valinin izlediği yol (yukardaki örneklerle göre) ters yönde bir seyir izlemiştir. Karabük Valisi Cemalettin Sevim, yaş haddi olan 65 yaşının dolmasına aylar kala lehine verilmiş Danıştay kararı uyarınca 2008 yılının Ağustos ayında görevine döndü. Bu kararının uygulanabilmesi için de 2006 yılında Karabük valiliğine atanmış olan Can Direkçi, 46 yaşında merkez valiliğine dönmek durumunda kaldı. Can Direkçi, çok yakından tanıdığım, kişisel meziyetlerini ve mesleki kapasitesini bildiğim iyi yetişmiş bir meslek mensubuydu. Bu anlamsız kararın uygulanmasıyla 46 yaşında merkez valiliğine atandı ve 56 yaşında da emekli olmak suretiyle mülki idareden ayrıldı.

Can Direkçi, Mülkiye Teftiş Kurulunda ve İçişleri Bakanlığı Genel Sek-

reterliği bünyesinde (Bakan Danışmanlığı yaptığı sırada) birlikte görev yaptığım; ayrıca her yönüyle taktir ettiğim bir yönetici idi. Burdur Valiliğinden de benzer bir şekilde yani yargı kararının uygulanması sonucu merkez valiliğine atanmıştı. Bir süre bu görevde kaldı. Bu sırada ben de Afyonkarahisar valisi olarak görev yapıyordum. Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer'e bu görevden ayrılıp merkez valiliğine dönmek istediğimi 2006 yılının ocak ayında arz etmiş ancak herhangi bir yanıt alamamıştım. Bu girişimimden hareketle (yerime atanacak yeni valinin devam etmekte olan kültürel projelerini sürdürmesini de çok önemseydiğim için) hem görevden ayrılmayı açıklamak hem de Afyonkarahisar'a kendisinin atanmak üzere çaba göstermesini istemek üzere Can Direkçi'yi aradım. 2007 yılında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce, olabilirse 2006 yılının içinde eylemli valilik görevinden ayrılmak istediğimi, özellikle belirttim. Bu önerim üzerine, ağabey çok teşekkür ederim, bugün (25 Eylül) Karabük valiliğine atandım" diyerek yanıtladı. Bu yazıyı yazarken bu konuşmamızı hatırladım. Demek ki Şans böyle bir şeymiş!

Vali Cemalettin Sevim'in üst düzey yöneticilik pozisyonuna, 1992 yılında Hakkâri valisi olarak atanmış, Kütahya valiliği, İçişleri Bakanlığı personel genel müdürlüğü, Tekirdağ ve Karabük valiliği ile 12 yıl gibi uzun denilebilecek bir süreyi kapsayacak şekilde devam etmiştir. Son görevinden 2005 Bakanlar Kurulu Kararı'yla Karabük valiliğinden alınarak merkez valiliğine tayin edildi.

Bundan sonraki sürecin işleyişi şöyle oldu: Görevden alma kararı Vali tarafından dava konusu yapıldı ve idari yargıda lehine verilen iptal kararı uyarınca görevine döndü. Ancak bir süre sonra ikinci bir Bakanlar

Kurulu Kararı ile tekrar görevinden alındı ve yerine Can Direkçi atandı. İdarenin bu ikinci kararı da yukarıda değinildiği üzere dava konusu yapılarak Danıştay'ın ilgili Dairesince iptal edildi.

Danıştay'ca ikinci kez verilen ve Vali'nin tekrar göreve dönmesini öngören iptal kararı, Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu'nda temyizden görüşüldü ve Vali'nin lehine sonuçlandı.

Ben bu karara muhalif oldum ve azınlıkta kalan üyelerin arasında yer aldım. Kararın aleyhte bozulması yönünde oy kullandım. Karar az bir farkla kabul edildi. Onama kararı için yazdığım muhalefet şerhinde (meal), " Valilik görevinin istisnai bir memuriyet olduğuna, meslek mensupları genel olarak kariyere gelse de bu makama yapılan atamalarda genel nitelikler dışında fazla objektif kriterler aranmadığına; esasen buna gerek de olmadığına; atamalarda politik tercihlerin öne çıktığına, dolayısıyla yaş sınırına kadar sürdürülmesinin istisnai memuriyet olma niteliği ile bağdaşmadığına, böyle anlaşılması halinde gelişen ve değişen koşullar içerisinde iyi yetişmiş ve halihazırda alt kademelerde görev yapan meslek mensuplarının üst düzey görevlere yükselmelerinin zorlaşacağına" dikkat çektim.

38.5 yıl süren kamu hizmetinin 33 yılını içinde geçirdiğim mülki idare mesleğinin eski bir mensubu olmam sıfatıyla dile getirdiğim bu görüşümü yazarken çok mutlu olduğumu söyleyemem. Buna rağmen somut olayla ilgili karşı görüşümü yazıp, alınan çoğunluk kararına eklerken, mülki idare kökenli bir yargıç sıfatıyla yapılan görevin vicdani sorumluluğunu göz ardı da etmedim.

Burada değinmek istediğim artık yaş haddinin son sınırına gelmiş veya yaklaşmış idarecilerin uzun yıllar

görev yaptıkları pozisyonlardan ayrılmamakta gösterdikleri direncin anlamsızlığıdır. Kişisel ve mesleki onuru zedeleyen bir idari uygulama varsa, bu başka bir davanın konusu olabilir. İleri yaşlarda yargı kararı ile koltuğu bırakmamaya çalışmak, benim açımdan, kabul edilebilir bir davranış değildir. Ancak, bu görüşüm meslek hayatının en verimli döneminde üst düzey görev yaparken somut argümanlara dayanmayan ve subjektif yönü ağır basan kararlarla görevden alma tasarruflarını onayladığım anlamını taşımaz. Aksine, konjonktürel duruma göre alınan ve yeterli gerekçe içermeyen kararların Danıştay'a götürülmesini daima destekledim. Asla yanlış bulmadım ve bulmam da. Haksızlığa uğrayan, meslek mensupları elbette bu yolu kullanmalıydı. Nitekim mesleki başarılarını ve özgün çalışmalarını yakından bildiğim, ayrıca entelektüel yönünü de çok takdir ettiğim değerli meslektaşım Vali İsa Küçük'e, Bartın Valiliği görevinden alındığı sırada, yargı yoluna başvurusunu özellikle önerdim.

Her olay kendi şartları içinde değerlendirildiğinde Karabük Valiliğine yapılan atama ve sonrasında ortaya çıkan yargısal sürecin işleyiş biçimini ve sonuçlarının benim açımdan savunabilecek bir tarafının bulunmadığı da ortada. Karara da bu nedenle karşı görüş yazmıştım.

Son örnek ise bir mermer işçisiyle ilgilidir.

Afyonkarahisar'da İscehisar'daki mermer atölyesinde istihdam edilen Ekrem adlı heykeltıraşın işinden ayrılma isteğinin gerekçesi beni hem düşündürmüştü hem de çok etkilemiştir.

Bu ilçede 2005 yılında değişik renklerdeki mermer kırıklarının kullanılarak "doğal taşın ekmek ve sanata dönüştürülmesi projesi" başlatıldı. İl Özel İdaresinin maddi desteği ve

ilçe kaymakamının sorumluluğunda başlatılan istihdam ve eğitim amaçlı bir projede çalıştırılmak üzere işe alınan bir elemanın ilginç bir geçmişi olduğu anlaşıldı. Ekrem Usta diye tanınan ve diplomasız bir heykeltıraş olduğu daha sonra anlaşılan bu işçi, tesadüfen bulunmuştu. Ona verilen ilk görev, mermer yataklarının bulunduğu İscehisar ilçesinde çalışan işçileri temsil edecek bir mermer işçisi heykeli yapım işi oldu. Ekrem Usta, tıp fakültesinde, işletme fakültesinde ve muhtemelen bir de mimarlık fakültesinde okumuş, fakat hiçbirini de tamamlamamış. İşçi heykelini yaptıktan sonra, mesleki nitelikleri ve çalışkanlığı anlaşıldığından mermer üzerine çeşitli el sanatlarının üretildiği atölyede işe devam imkânı sağlandı. Bu sırada hafta sonları veya akşamları irili ufaklı dekoratif amaçlı birçok heykel de yapıyordu. Yaptığı işleri görünce ben de bir adet 50 cm yüksekliğinde dekoratif heykel siparişi verdim. Dekoratif heykel siparişlerin bedeli, bu iş kendine ait özel zamanlarda hobi amaçlı yapıldığı için doğrudan kendisine ödenir ve aylık ücretiyle irtibatlandırılmazdı. Benim için yapmayı düşündüğü heykelle ilgili açıklamalarda bulundu. Tasarladığı heykel 50 cm boyunda bir insan figürü idi. Kararı ona bıraktım ve yapacağı heykelin fiyatını sordum. 240 milyon yani 240 TL dedi (2005 yılındaki bu rakamdan 6 sıfır atmak gerekir). Bunun üzerine merak ettim "Bunu neye göre hesapladın" dedim. O cevaben, "Bir günde sekiz saat çalışırım, bu heykeli 8 iş gününde bitirebileceğim için işin saat ücreti hesabıyla fiyatı bu" dedi. Daha fazla eder dememe ve fazla ödeme yapmak istememe rağmen, söylediği fiyatta ısrar etti. Belirlenen fiyat üzerinden siparişi verdim. Ben de jest olarak ve üzerindeki kışlık kıyafet çok yıpranmış olduğu için, ona bir yağmur geçirmez kışlık bir parka ve giysi almaya karar verdim. Onurunu kırmamaya özen göstererek, sert hava şartla-

rında dışarıda çalıştığını da dikkate alarak onu soğuktan koruyacak tipte ve su geçirmez bir kaban alıp yılbaşı hediyesi olarak gönderdim. Biraz itiraz etmiş, ama kabul etmiş. Daha sonra bunu karşılıksız bırakmadı ve bir de Yörük kızı heykeli yaptı. Ekrem Usta'nın alkol kullandığı söylenilirdi, ancak çok faydalı bir eleman olduğu için bu tip söylentileri duymamaya çalışırdım. Onunla ilgili alkol sorununu diline dolayan bir memura. "Ne olacak, vasıta mı kullanıyor, en kötü ihtimal elini yaralar" diyerek konuyu kapatmış oldum.

Kar-kış demez atölye önünde ve açık havada, hediye ettiğim kabanın içinde mermer yonarken görürdüm. Zamanım uygun olduğunda onunla doğal taşlar ve cinsleri üzerine sohbet eder, bu sırada hayranlıkla yaptığı işleri izlerdim. Çünkü çok iyi bir sanatkâr olduğu ortaya çıkmıştı. O kara kışa aldırılmaz yağmur geçirmez kabanına sarılarak çalışırdı.

Bir gün öğleden sonra Valiliğe, beni ziyarete gelmiş. Ancak Özel Kalem Müdürü Güzide Hanım onu bir süre bekletmiş olacak ki girişte otururken gördüm. Bu sırada bir programa katılmak için dışarı çıkıyordum. Onu görünce çıkışı erteledim ve tekrar birlikte içeri girdik. Bir süre sohbet ettik. Daha doğrusu ben onu konuşturmaya çalıştım. Bu sırada bir ara mahcup bir biçimde başını kaldırdı ve "Vali Bey iznin olursa buradan ayrılıp İzmir'e gitmek istiyorum" dedi. Böyle bir şey beklemediğim için biraz şaşkınlık yaşadım ve sebebini sordum, bir şey mi oldu, dedim? "Hayır hiçbir şey olmadı" dedi. Ücretini artırmayı teklif ettim. "Hayır, konu ücret de değil" dedi. Devam etti, "Ben yaklaşık bir buçuk yıldır, sizin projenizde çalışıyorum. Bu süre içerisinde Afyonkarahisar'da bulunan 32 çeşit taşı tanıdım ve işledim. Artık benim burada işleyeceğim taş yok ve yapacağım iş

kalmadı. Sizden ve desteğinizden çok memnunum, ama artık burada kalmamın da benim için fazla anlamı olmayacak" dedi. Çok şaşırdım. Ama çok da etkilenmiştim.

Soyadını dahi hatırlayamadığım Ekrem Usta'nın ders niteliğindeki bu sözlerini yıllarca unutamadım. Ekrem Usta'nın bu davranışından alınacak dersler olduğu ve kendini tekrar etmek istemediği açıktı. O da zamanı gelince ayrılmayı bilmişti.

Bu anekdotun parantezini kapayarak üst yönetim görevleri ile fiili duruma ve somut uygulamalara bir kez daha değinmek gerekirse;

Kişisel görüşüme göre, idare, üst düzey kamu çalışanlarının atanması ve görevinden alınması sırasında kamu yararı ile sınırlı taktir yetkisine göre hareket ettiğini yaptığı tasarruflarda çok zaman özenli davranmadığı açıktır.

Bu kişisel değerlendirmeden sonra idarenin bazen yerinde bazen de yerinde olamayan karar ve uygulamalarına değinmek gerekir: İdarenin çalışanın hizmetine ihtiyacı kalabileceği gibi, kamu görevlisinin de idarenin görev ve hizmet politikasına uyum sağlayamaması gibi sebeplerle müşterek çalışma şartları ve zemin kalmayabilir. Bu gibi durumlarda koltuğu bırakmamakta direnmek zaman ve enerji kaybından başka bir sonuç doğurmayacaktır. Aksine, idarenin elini rahatlatacak bir tavır içinde olunması orta kademedeki görev yapan meslek mensuplarının dikey yükselmesinin yani üst düzey kadrolara atanmasının yolunu da açabilecektir. Valiliğe atanmanın koşulları bellidir. Bu makama atanmada standart bir ölçü ve uygulama bulunmamaktadır. Dolayısıyla idarenin görevden alma kararını da bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Koltuğa yapışıp kalma (!) sadece üst düzey kamu görevlerinde rastlanılan bir olgu değildir. Sivil toplum örgütleri, mesleki kamu kuruluşları gibi seçimle gelinen yerlerde de sıkça rastlanılan bir durumdur.

Bazen de üst düzey bürokratların yaptıkları görevler bakımından yetmezlik düzeyine gelmesi ve kendisini tekrarlamaya başlaması idare açısından görevden alma sebebi olabilir. Bürokratin bunu görmemesi, idarenin de görmeyeceği anlamına gelmez. Dolayısıyla yaş, sağlık ve mesleki yetersizlik gibi nedenlerle üst düzey memurların görevden alınması kaçınılmaz bir uygulama olarak ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlarda idare tarafından acele ve gerekçesiz karar almak yerine, genel kabul görmüş evrensel usullerle ve nesnel ölçülere göre yapılacak denetim ve değerlendirme yönetimine başvurulması daha yerinde olabilir. Böylece idarenin verdiği her karar idari yargıya taşınmaz, taşınsa da idari yargı tarafından verilen kararlarda idarenin ortaya koyacağı gerekçeler dikkate alınır ve kolayca iptal kararı verilemez.

Sonuç olarak üst düzey kamu görevinde çalışanlar, idareyle aralarında ortaya çıkan sorunları yargısal yolla çözümlenmekte haklı olabilirler. Ancak bu görevlere atanma yollarının çoğunlukla politikadan geçtiği de unutulmamalıdır. Dolayısıyla kendilerini buldukları göreve getiren irade, iktidar ve koşullar ortada yoksa, yani atandıkları sırada mevcut olan idari ve politik zemin kaybolmuşsa (hele de ileri yaşlarda) yargısal yolla görevde kalmaya çalışmak anlaşılması zor bir davranıştır. Dolayısıyla görevden ayrılma zamanını geldiğinin farkında varmayıp mahkeme kapılarının ağlama duvarı haline getirilmesi doğru değildir.

29.03.2024